

αὶ ὅποια φέρονται μὲ τὸ αὐτὴν ταχύτητα, ὥστε μάλιστα διακρίνει ὁ ὀδονόμος τὰ περίεξ ἀντικείμενα, νομίζων ὅτι ταῦτα κρέχονται εἰς τὰ ὀπίσω, ἐν ᾧ κυρίως αὐτὸς κρέχεται εἰς τὰ ἔμπροσθεν, καθὼς καὶ εἰς τὸν σύντομον τῆς ζωῆς του ἔρμον, ὅπου μέμμεται ὁμοίως τὸν χρόνον ὡς φεύγοντα! Ἰσως μετ' ὀλίγον ὁ ἄνθρωπος φθιῆται νὰ περιγηθῆται καὶ ἀεροβίτης· ἰκαναὶ ἤδη ἀπόπειραι γινόμεναι ἐνθρόνουσιν εἰς τὴν προσδοκίαν ταύτην· ἐπειδὴ τῶν οὐκ εἶναι δὲν λείπει ἄλλο παρά τὴν διεύθυνσιν τοῦ οὐρανοδρόμου ὀχλήματος· ἐπινοηθεῖται δὲ καὶ ταύτης· θέλοντες ἀναβῆναι εἰς τὸσον ὕψος τοῦ ἀέρος, εἰς ὅσον βίβλος καταβιβόμενοι διὰ τοῦ θλαστίου κώδωνος· μέχρι τῶν πυθμένων αὐτῶν τοῦ ὠκεανοῦ, ὅπου ὁ Δῆλιος, ἢ Καλύμνιος κλυμμητῆς ποτὲ μὲν ἀναπαύσας τοὺς μαργαροφόρους κόχλους, τοὺς σπόγγους καὶ τὰ κοράλλια, ποτὲ δὲ ἀνιερτίζει πρὸ πολλοῦ ἤδη καταπεποντισμένους θησαυρούς, καὶ παραμένει ὠρας ὀλοκλήρους ὑποβρύχιος δεσμευεὶ διὰ σχοινίου ὅσα ἐπιθυμεῖ νὰ ἀναύρη εἰς τῶν ὕδατων τὴν ἐπιφάνειαν.

Διάφοροι ὕλας ἐχρησίευσαν ἀλληλοδιαδόχως εἰς φωτισμένον τοῦ κόσμου, τὰ ξύλα, ἡ ῥητίνη, τὸ στῆαρ, τὸ ἔλαιον, ὁ κηρός κτλ. Καὶ ὅτι μὲν ἀπὸ τοῦ λίπος ἀπεχωρίσθη ὕλη λευκοτάτη πρὸς κατασκευὴν λαμπάδων ἢ πτεαίτητι, ἢ καὶ ὅτι αἱ ἄχρηστοὶ σάρκες τῶν νεκρῶν ἔππων εἰς γῆν ὑγράν βυθίζονται γίνονται λευκὸν κηρῖον, ἴσως δὲν φωνῆ τὸσοῦτον παράδοξον. Ποτὲ καὶ δὲν ἐδυναμίθη νὰ πιστευθῶμεν ὅτι σῶμα τι ἀερόδεδος (ἀνθρακοῦχον ὑδρογόνον, ἢ γάζον) ἐξαγόμενον καὶ ἀπὸ ἄλλας ὕλας, μάλιστα δὲ ἀπὸ γαιάνθρακας, ἤθελεν ἀναπληρῶται ὡς φωτισμα πάσας τὰς λοιπὰς οὐσίας, ὅσαι μέχρι τοῦδε ἦσαν ἐν γῆθει. ἀλλὰ σήμερον αὐτὸ, ἐργάμενον διὰ σωλήνων, ἀναβιβάνει, καθὼς τὸ ὕδωρ, εἰς ὑψηλότερα δωμάτια· ἀρκεῖ δὲ, στρέψαντες τὴν στρόφιγγα, νὰ πληθίσωμεν καιροῦσαν θραυλίδα, διὰ νὰ ἀνάψῃ εὐθὺς ὡς λυχνία τις πολύφωτος.

Ἡ δύναμις ἔμως τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἐκτείνεται ἀπὸ τινος εἰς μόνον τὰ αἰσθητὰ καὶ φαινόμενα, ἢ ψηλαφητὰ σώματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν λεπτότατον αὐτὸν αἰθέρα, εἰς τὴν ἐξαισίον δηλ. ἐκείνην οὐσίαν, ἧτις συνδέει παντοῦ τὴν ὕλην, εὐρίσκεται δὲ ἀφθόνως εἰς τὴν γῆν καὶ συναίεται διὰ τινων ἀπλουστάτων μηχανημάτων εἰς τὸ αὐτὴν ποσότητα, ὥστε ἐκπυρνεύει φλόγας ἀστραπῆς, κεραυνοβολεῖ ζῶα ὑπερμεγέθη, ὡς τὸν βοῦν καὶ τὸν ἐλέφαντα, ἀναλύει τὰ μέταλλα, διαλύει τὸ ρευστὸν ὕδωρ εἰς δύο ἀφανεῖς ἀέρας κτλ. Ἰσως δὲν ἀπέχει πολὺ ὁ καιρὸς, ὅτε συνάπτων πάλιν αὐτοῦ τοὺς δύο ἀέρας, θέλει ἀποκαταστήσει τὸ ὕδωρ, ὅποιον ἦτο, διὰ δὲ τῆς συνθέσεως τῶν στοιχείων κατασκευάζει ἐν ἀκαρεῖ τεχνητὸν σάκχαρ καὶ ἔλαιον καὶ βούτυρον καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Πλησίον τῶν καμίνων, καὶ ποτὲ μὲν δριμύτατα δηλητήρια, ποτὲ δὲ τὸν ὑδράργυρον μεταχειριζόμενοι μὲ κίνδυνον τῆς υγείας των, οἱ χρυσοχόοι ἐσκέπαζον διάφορα μεταλλικὰ σκεύη διὰ λεπτῆς τινος ἐπιπολῆς χρυσοῦ· ἀλλ' ἡ δύναμις τοῦ ηλεκτρικοῦ ρευστοῦ ἤλθε καὶ ἐνταῦθα εἰς βοήθειαν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε ἔμπροσθέν του χρυσοῦνται καὶ ἀργυροῦνται ἤδη τὰ τοιαῦτα ὑπὸ συσκευῆς τινος αὐτομάτου.

Διὰ νὰ ἀνακοινώσωμεν ἕως ἰδέας ἡμῶν εἰς μακρὰν ἀρεστῶτατος ἀνθρώπους, ἔπρεπε νὰ πέμπωμεν ἐπιστολάς· ἀλλ' ὅπου ὑπάρχει σήμερον ἠλεκτρικὸς τηλεγράφος, συνδέων μεμακροῦμένους τόπους· ὡς διὰ μακροῦ σωλήνος, ὁ ἐπιτελλῶν, ἐὰν περιστρέψῃ βελόνην τινὰ ὡς ὠροδείκτην τοῦ ὥρολογίου εἰς τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, ἐπὶ τινος κύκλου φαινόμενα ὡς τῶν ὠρῶν τὰ σημεῖα, συλλαβίζει, οὕτως εἰπεῖν, σιωπῶν ἢ λέξιν, τὴν ὁποίαν θέλει νὰ ἐκφράσῃ· ἡ δὲ κίνησις τῆς βελόνης ταύτης, ἐπαναλαμβανομένη μηχανικῶς πως καὶ ταυτοχρόνως εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον τῆς μηχανῆς, ἀπαγγέλλει σαφέστατα τὴν ἔνοιαν.

Τέλος ἐχρηάζοντο πολλὰ ἡμέραι, ἐνίοτε δὲ καὶ πολλοὶ μῆνες, διὰ νὰ ζωγραφηθῇ πιστῶς καὶ κατ' ἀκριβείαν τοποθεσίαι τις, ἢ εἰκῶν ζώου, καὶ διαφόρων ἄλλων πραγμάτων. Ἀλλ' ὅμως καὶ ἀπὸ τοῦτον τὸν κόπον ἀπῆλλαξεν ἡδὴ ἡ φύσις τὸν ἀνθρώπον· διότι τὸ ρῶς αὐτὸ ἀνεδέχθη νὰ ἀναπληρώσῃ τοῦ ζωγράφου τὴν τέχνην μὲ ἀσυγκρίτως πλειοτέραν τῶν Ἰνδαλμάτων τελειότητα· ἐπιπὴ διὰ σωλήνους τινος διερχόμενον ὡς διὰ σκοτεινοῦ θαλάμου σχεδιάζει τῶν ὑποκειμένων τοὺς χαρακτηριστὰς ἐπὶ τῆς χημικῶς πρότερον παρεσκευασμένης μεταλλικῆς πλακῆδος, καθὼς διαγράφει τὴν σκιάν ἐπὶ τῶν διαυγῶν ὑδάτων, ἢ λαμπρᾶς ἄλλης ἐπιφανείας τοιαύτης. Ἀλλ' ἀπὸ τινος οὔτε ἡ παρουσία τοῦ ἀπλέτου τῆς ἡμέρας φωτὸς ὑπάρχει πλέον ἀναγκαία· διότι ἐπετρόπη τελευταίων εἰς τὸν ἀνθρώπον νὰ κατασκευάζῃ, ὅταν θέλῃ, ἐν μέσῳ σκοτῶν, τεχνητὸν φῶς ἀνάλογον σχεδὸν κατὰ τὴν δύναμιν μὲ τὸ τοῦ ἡλίου διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρευστοῦ.

Εὐτυχήσαντες νὰ ζῶμεν εἰς αἰῶνα τοιοῦτων τεραστίων, τὰ ὅποια συνειθίσασμεν ἀδιαφόρως νὰ ἀκούωμεν, δὲν δυνάμεθα εὐκόλως νὰ συμπεράνωμεν τὴν ἔλλειπνότητα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους κατὰ τοὺς πολὺ μακρὰν ἡμῶν ἤδη ἀπέχοντας. Δὲν φανταζόμεθα πόσας προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίας κατήργησαν ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, πόσα ἄγρια καὶ θρησκῶν πᾶν ἐξ ἐβρίωσσε, πόσον ἤλλαξε τὴν τύχην καμπολλῶν ἐθνῶν τῆς Ἀμερικῆς τῆς Εὐρώπης, καὶ τῆς Ἀσίας, ἵσως δὲ μεταβολὴν προπαρασκευάζει εἰς τὸν καιρὸν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὅσα εἰσέτι εὐρίσκονται βυθισμένα εἰς τὴν βαρβαρότητα καὶ τὴν ἀμάθειαν, καθὼς τὸ ἡμισυ, ἢ καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς σελήνης μένει (ἴσως) ἐστραμμένον εἰς τὸ σκότος, ἐν ᾧ τὸ λοιπὸν ὅλον φωτίζεται καὶ διαλάμπει.

Ἐρευνα τῶν ποικίλων περιπετειῶν, ὅσας ὑπέστη τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἕως οὗ καταντήρη εἰς τὸ σημεῖον τῆς προόδου, ὅπου τὸ βλεπόμεν, φαίνεται ἀξία οὐχὶ μόνον φιλοσόφου, ἀλλὰ καὶ παντὸς φιλομαθοῦς ἀνδρός, μάλιστα δὲ χριστιανοῦ. Ἐπειδὴ οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύει ἐναργέστερον τὴν φυσικὴν εὐγένειαν τοῦ ἀνθρώπου, οὐδὲν ὑψηλὸν δικαιοτέρον τὸ φρόνημά του, οὐδὲν ταπεινὸν πλειότερον τὴν ψυχὴν του ἐνώπιον τοῦ ὑπερτάτου τῆς φύσεως Δημιουργοῦ, ὅστις τὸν ἐπέλασε κατ' ἰδίαν εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ἀπὸ δὲ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὸν εἰσάγει βαθύτερον εἰς τὰ ἀπόκρυφα τῶν θεῶν του βουλευμάτων καὶ τῆς σοφίας μυστήρια.